

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування Вільнянського районного суду
Запорізької області

15.03.2024

м. Запоріжжя, 2024

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 15.03.2024 групою НПМ здійснено відвідування Вільнянського районного суду Запорізької області (далі – Вільнянський суд, суд).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Андрущенко Олеся Вікторівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Запорізькій області – керівник групи НПМ;

Микитенко Володимир Дмитрович, представник громадської організації.

Вільнянський суд розташований за адресою: вулиця Бочарова 4, місто Вільнянськ, Вільнянський район, Запорізька область, 70002.

Керівництво Вільнянський суд: [REDACTED] голова суду.

Відповідно до статті 22 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Вільнянський районний суд Запорізької області є судом першої інстанції і здійснює правосуддя у порядку, встановленому процесуальним законом. Суд розглядає цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку, визначених процесуальним законом.

Після повномасштабного вторгнення та окупації деяких територій України на Вільнянський суд покладено розгляд справ шести регіонів, що є великим навантаженням для судів. Також, голова суду повідомила, що судом розглядається 35 колегій по державній зраді.

Наразі суд розміщений на третьому поверсі будівлі Вільнянської міської ради.

На вході до будівлі, а також, на третьому поверсі, де розміщений суд відсутня інформаційна табличка про найменування судового органу (фото 1,2).

У будівлі облаштовано два входи: основний (центральный) та конвойний вхід (фото 1,3).

Охорона приміщення суду та пропускний режим здійснюється працівниками територіального підрозділу Служби судової охорони України. На пропускному пункті наявна аптечка, в якій містяться ліки, необхідні для надання первинної домедичної допомоги (фото 7).

На виконання вимог щодо надійного забезпечення безпеки усіх учасників судового процесу, підтримання громадського порядку в суді, працівники судової охорони здійснюють перевірку документів відвідувачів, візуальний огляд вмісту валіз, сумок, портфелів тощо, в частині можливої наявності в них заборонених для проношення предметів, також ведеться журнал відвідувачів (фото 5,6).

У приміщеннях суду встановлено декілька інформаційних стендів з наявною інформацією про графік прийому громадян, телефони гарячих ліній, надання безоплатної правової допомоги, правила та обов'язки учасників судових процесів, розклад судових справ, тощо.

Слід зазначити, що зали судових засідань для розгляду кримінальних справ обладнані стаціонарними кабінами для розміщення підсудних, які виготовлені з органічного скла з дотриманням вимог ДБН В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди». Також, зазначені зали судового засідання обладнані технічними засобами фіксування судового процесу з можливістю відеозапису судового засідання (фото 8,9). Вікна залів судових засідань укріплені металевими ґратами.

В день відвідування групою НПМ обвинувачені, взяті під варту, засуджені, адмінарештовані особи в суді не перебували.

Під час відвідування групою НПМ вивчено службову документацію, оглянуто приміщення суду щодо відповідності вимогам законодавства України та міжнародних стандартів.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групою НПМ здійснено 22.07.2021. За результатами попереднього відвідування НПМ надані наступні рекомендації:

1. Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Запорізькій області щодо усунення виявлених недоліків та порушень:

1.1. Привести у відповідність конвойне приміщення суду та камеру для тримання підсудних до вимог державних стандартів, затвердженого спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція), Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, Кримінального процесуального кодексу України, плану заходів щодо приведення приміщень місцевих загальних, окружних адміністративних, господарських судів та відповідних апеляційних судів у стан, що за основними параметрами забезпечує належні умови для здійснення правосуддя судів, схваленого рішенням Ради суддів України від 02.04.2015 № 31.);

1.2. Створити належні умови для участі в судових засіданнях маломобільних груп населення та обладнати приміщення суду відповідно до вимог чинного законодавства України.

2. Вільнянська міська рада Запорізької області:

Розглянути можливість проведення ремонтних робіт пасажирського ліфту будівлі міської ради. Врахувати, що пасажирський ліфт, при його справності, частково вирішив би питання доступності маломобільних верств населення до другого та третього поверхів будівлі.

Вищезазначені рекомендації не виконані.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (ст. 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю та ст. 21 Конституції України, Державних будівельних норм України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН Інклюзивність)).

1. Встановлено факт порушення вимог пунктів 5.3, 6.1.2, та 6.3 ДБН Інклюзивність, центральний вхід та приміщення суду не обладнано зовнішнім та внутрішніми пандусами або у разі неможливості влаштування пандусів слід застосовувати підйомні пристрої, у зв'язку з чим маломобільні групи населення без сторонньої допомоги не можуть потрапити до залу судових засідань для розгляду кримінальних справ та приміщення суду (Фото № 1).

Слід зазначити, що суд розміщений на третьому поверсі будівлі та має у своєму укомплектуванні пасажирський ліфт. Проте на сьогоднішній день наявний ліфт перебуває у несправному стані, та використовується як службове приміщення.

Таким чином, вищевикладені обставини свідчать про унеможливлення або обмеження доступу до державної установи маломобільним групам населення.

2. Окрім цього, у порушення вимог п. 11.5 ДБН Інклюзивність, санітарний вузол у приміщенні суду не пристосований для користування маломобільними групами населення у зв'язку з відсутністю у них поручнів, штанги, поворотне або відкидне сидіння та можливості людині на візку потрапити до санітарної кімнати (фото 10).

Порушення права на гідні умови тримання (ст. 25 Загальної декларації прав людини, ст. 48 Конституції України, п. 6.5.2 Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 № 175 (далі - ДБН)).

3. Під час відвідування приміщень суду встановлено факт порушення вимог п. 6.5.2. ДБН, де визначено, що кількість камер для підсудних (засуджених) слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ. Беручи до уваги викладене, в зазначеному суді, де розташовано три зали судових засідань для розгляду кримінальних справ, має бути обладнано дев'ять камер. Натомість в суді розміщено лише одна заготована камера для тримання підсудних (засуджених), що може порушувати вимоги роздільного розміщення чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізолюваного тримання осіб, котрим заборонено спілкування між собою (фото 11).

4. У порушення п. 20 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями, п. 22.5 Європейський пенітенціарних правил та вимог п. 12 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах підсудних (засуджених) за

вимогою судів, Інструкції, обвинувачені (підсудні), засуджені не мають доступу до чистої питної води. Ємкості для питної води та одноразовий посуд відсутні. Відповідно, обвинувачені (підсудні) засуджені знаходяться в камерах з порушенням своїх прав, у наслідок чого, останні вимушені пити технічну воду в санітарному вузлі або інших непередбаченими державними нормами джерелах.

Порушення права на забезпечення безпеки у суді (Директива Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу та № 2012/29 ЄС від 25 жовтня 2012 року про дотримання мінімальних стандартів щодо прав, підтримки та захисту потерпілих від злочинів та ДБН В 2.2-2.6:2010).

5. Також у порушення п. 13 Інструкції у суді не передбачено окремого ізольованого маршруту для підсудних (засуджених) від місця висадки до залу судових засідань для розгляду кримінальних справ. Супровід таких осіб відбувається приміщеннями загального користування (сходовими клітками та коридором суду). Така ситуація несе небезпеку для підсудних (засуджених), а також для працівників суду та відвідувачів.

6. Встановлено факт порушення вимог п. 14 Інструкції. Для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених обладнується бокс (з урахуванням існуючих технічних характеристик). Бокс для заїзду спеціального конвойного автомобіля відсутній. Також, Інструкцією передбачено, що при неможливості обладнання боксу обладнується огорожена стоянка для спеціального автотранспорту варті біля зовнішнього спеціального входу та забезпечується вільний під'їзд до неї. Проте, всупереч цієї вимоги відповідний бокс, або огорожена стоянка для спеціального автотранспорту варті відсутні. Таким чином, порушується принцип ізольованості конвоювання, в результаті чого, такі обставини можуть призвести до виникнення надзвичайних подій, що в свою чергу є порушенням права на забезпечення безпеки в суді.

7. Окрім цього, встановлено порушення Правил експлуатації та типові норми належності вогнегасників, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 15 січня 2018 року № 25, а також ДСТУ 4297-2004 «Технічне обслуговування вогнегасників. Загальні технічні вимоги», а саме, в залах судових засідань та холі розміщені портерміновані вогнегасники (фото 12).

8. У порушення п. 9.5 ДБН В.2.2-26:2010 “Будинки і споруди. Суди” камери для підсудних (засуджених) та судові зали не обладнано бактерицидними опромінювачами, тільки зі слів було встановлено, що проводиться відповідні санітарно протиепідемічні обробки приміщення, таким чином не вдалося підтвердити або спростувати інформацію.

9. Відповідно до п. 6.5.2. ДБН в блоці, де розміщені камери для підсудних (засуджених) необхідно передбачати спеціальний санвузол для підсудних (засуджених). Натомість у суді відсутній санітарний вузол для підсудних (засуджених), що наражає на небезпеку як підсудних (засуджених), так і відвідувачів.

Порушення права на професійну правничу допомогу (ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України).

10. У порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України, вимог п. 6.5.2 ДБН у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможлиблює реалізацію їх права на захист. Таке спілкування відбувається у залі судового засідання, чим не забезпечується його конфіденційність.

Комітет із запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у 21-ій Загальній доповіді наголошує на необхідності проведення зустрічі адвоката із затриманою особою у приватному порядку, віч-на-віч для того, щоб затримана особа відкрито говорила яким чином з нею поводиться.

Комітет не вбачає жодної необхідності відступати від принципу конфіденційності зустрічей між адвокатом і зацікавленою особою.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга №67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Порушення права на життя (ст. 27 Конституції України, ст. 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 3 Загальної декларації прав людини).

11. У ході відвідування встановлено, що у суді порушуються правила пожежної безпеки, затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417, не дотримано вимог пункту 7.2 ДБН В.2.2-26:2010.

Зокрема, приміщення суду не обладнано автоматичною пожежною сигналізацією, відсутні датчики диму, що загрожує життю людей у разі виникнення пожежі.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Вільнянському районному суду Запорізької області:

1.1. Облаштувати Вільнянський суд інформаційною табличкою про найменування державного органу;

1.2. Вжити заходів щодо усунення порушеної норми пожежної безпеки в частині технічного обслуговування протермінованих вогнегасників;

1.3. Забезпечити доступ до чистої питної води;

1.4. Обладнати камери для підсудних (засуджених) бактерицидними опромінювачами та здійснювати знезаражування з фіксацією процесу у Журналі обліку роботи бактерицидних випромінювачів.

2. Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Запорізькій області:

2.1. Забезпечити обладнання входу до приміщення суду, санітарний вузол відповідно до ДБН В.2.2-40:2018 для забезпечення прав осіб з інвалідністю;

2.2. Здійснити реконструкцію заготованої камери, яка не відповідає вимогам ДБН В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди» та опрацювати питання щодо збільшення кількості камер у приміщенні суду відповідно до вимог пункту 6.5.2 ДБН;

2.3. Створити ізольований маршрут конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених від конвойного приміщення до залів судових засідань відповідно до вимог Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів;

2.4. Обладнати окрему кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими);

2.5. Обладнати санітарну кімнату для осіб з інвалідністю.

До звіту додаються наступні документи та матеріали:

1. фото-звіт.

Керівник групи

**Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини
у Запорізькій області**

Олеся АНДРУЩЕНКО

Фото 1

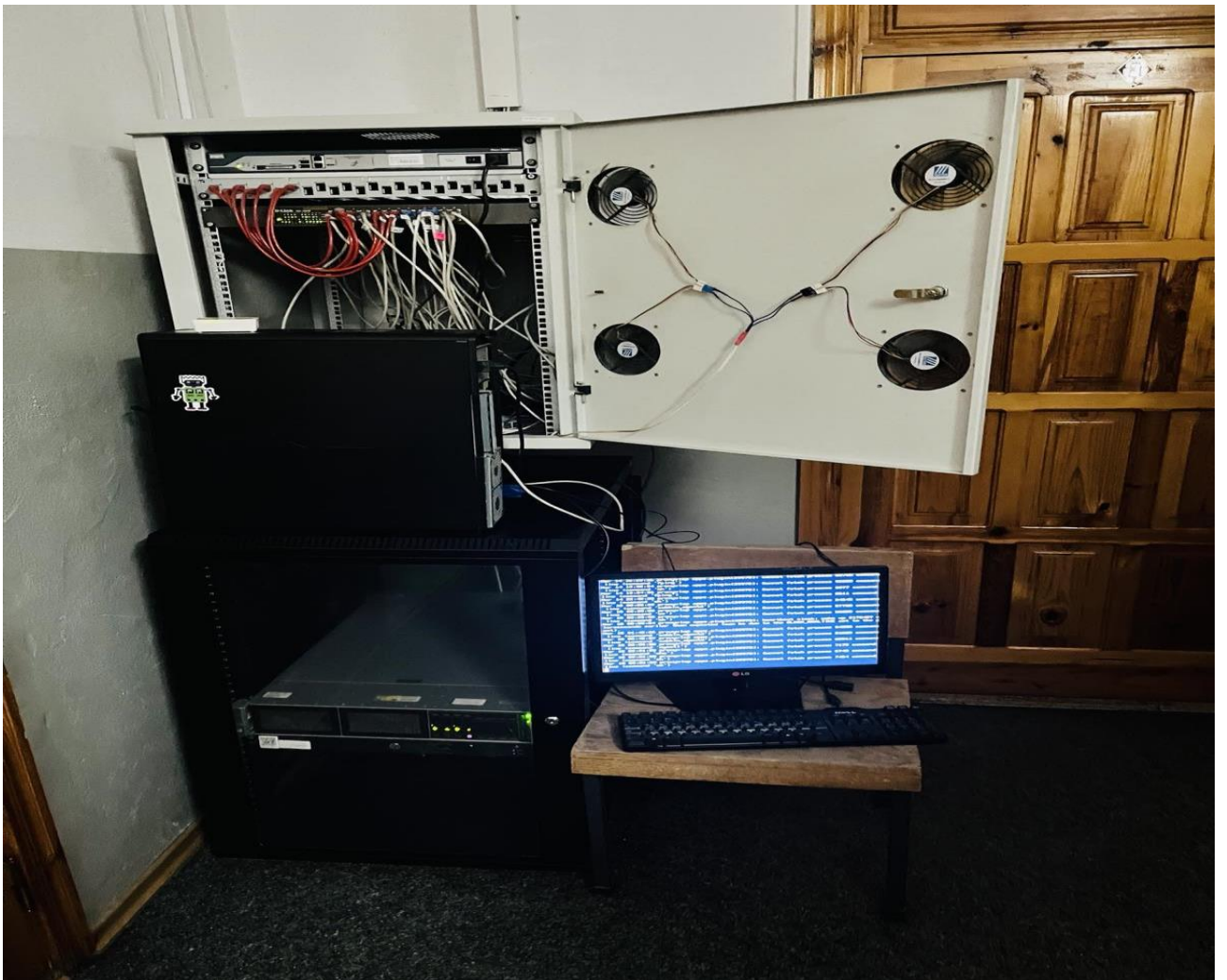
Фото 2

Фото 3

Фото 4

11
Фото 7

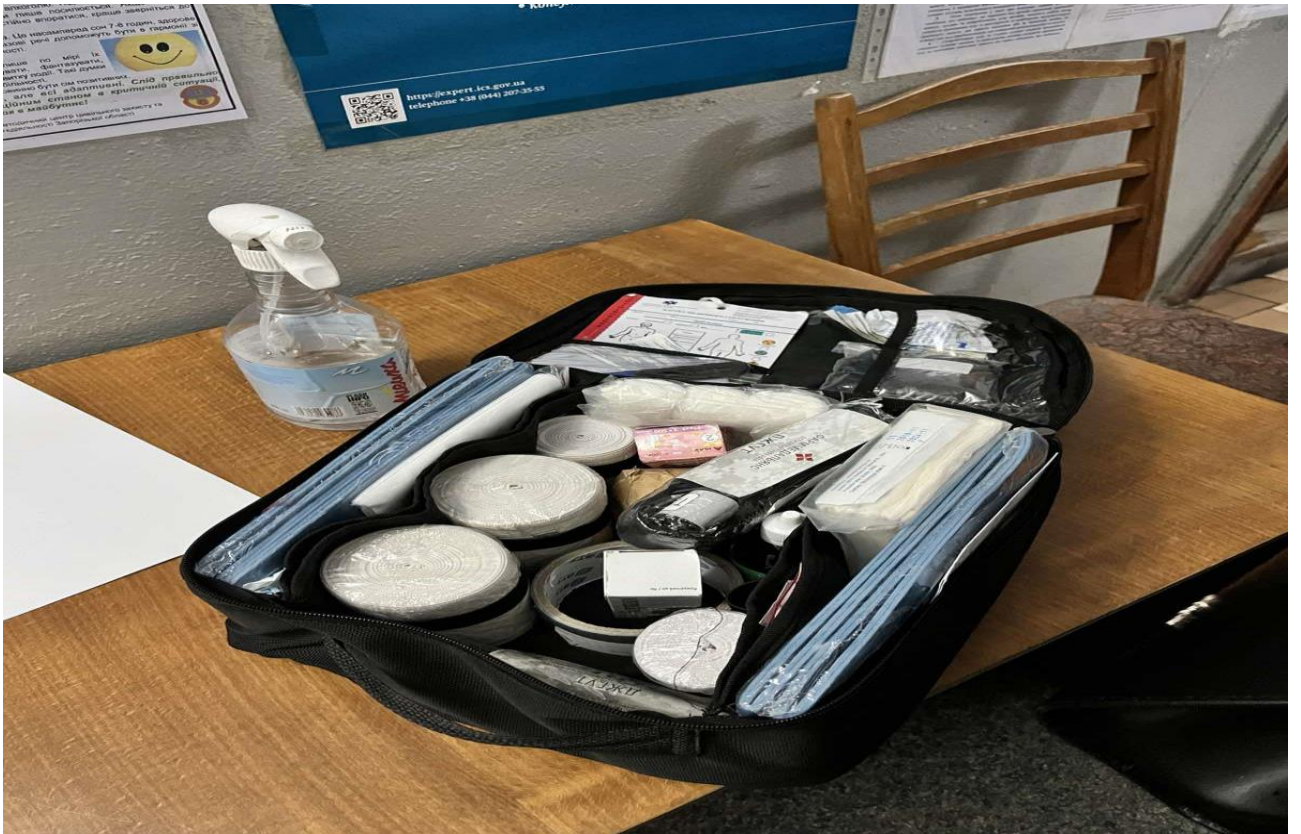
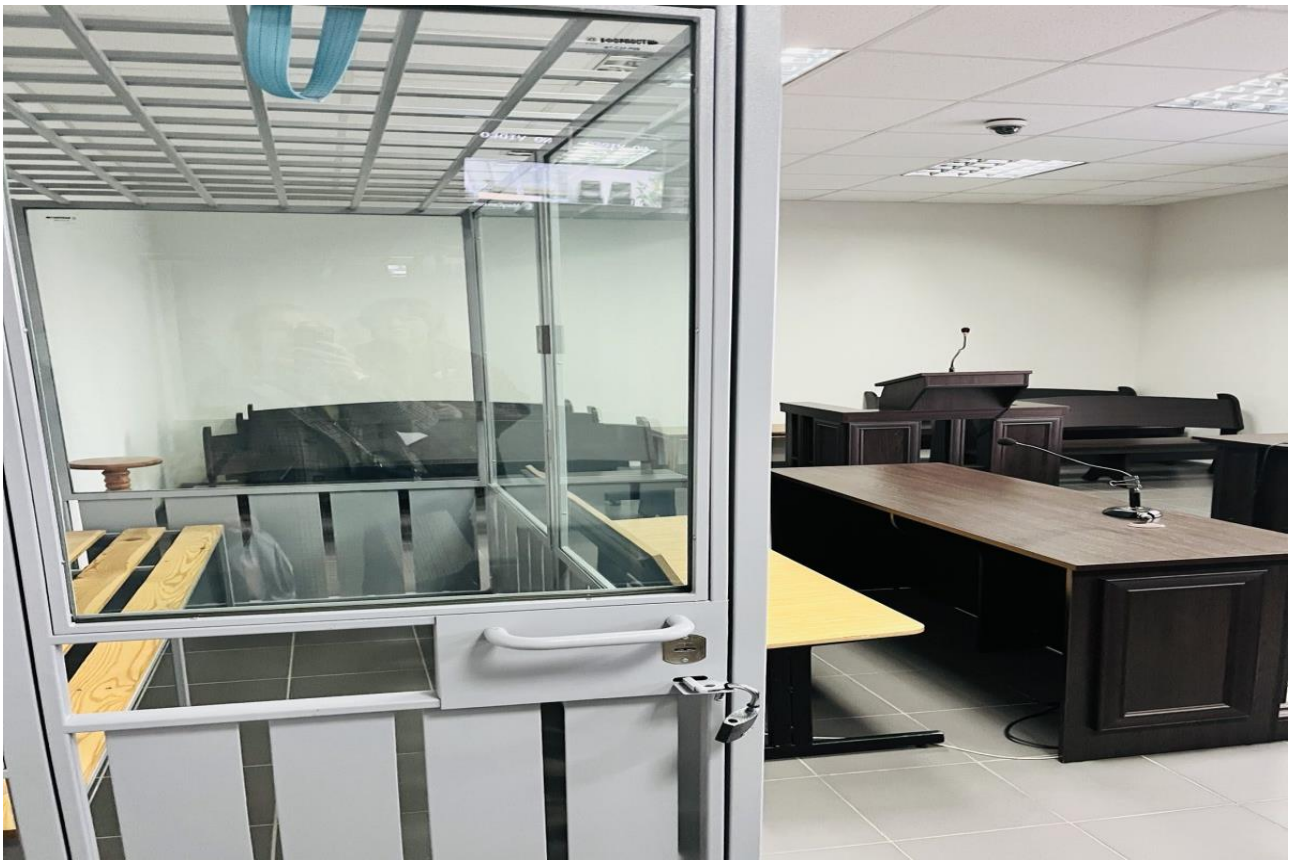

Фото 8

12
Фото 9

Фото 10

13
Фото 11

Фото 12

